

Gömöri Tamás

**A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló
Irányelv átültetése a tagállamokban és hazánkban**

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	4
II. Fogyasztóvédelem és Versenyjog: Fokozatos konvergencia	4
II. 1. Néhány szó a fogyasztóvédelemről	4
II. 2. Fogyasztóvédelem és versenyjog	5
III. A verseny és a fogyasztói döntéseket torzító magatartásokra adott válaszok	5
III. 1. Közösségi szabályozás	5
III. 2. A fejlődés következő mérföldköve: A UCP Irányelv	6
IV. Az Irányelv bemutatása	7
IV. 1. Az Irányelv hatálya, szemlélete, általános rendelkezései	7
IV. 2. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat generálklausulája	8
IV. 3. Különösen tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok	10
IV. 4. Minden körülmény között tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok	9
IV. 5. Az önszabályozás bátorítása: magatartási kódexek	11
IV. 6. Időbeli hatály	11
IV. 7. Az Irányelv jelentősége	12
V. A közösségi jogalkotás várható további iránya	12
VI. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok európai rendszere	11
VI. 1. Az átültetést megelőző állapot: magas fokú fragmentáció	13
VI. 2. Az implementáció megoldásai a tagállamokban	14
VI. 2. a. Az Irányelv szemléletének bölcsője: a skandináv országok	15
VI. 2. b. Németország	16
VI. 2. c. Ausztria	17
VI. 2. d. Belgium	18
VI. 2. e. A balti államok	18
VI. 2. f. A verseny és a fogyasztó védelmének egységes szemlélete: Lengyelország és Olaszország	19
VI. 2. g. Az átültetés az Egyesült Királyságban	20
VII. Az átültetés megvalósítása hazánkban	22
VII. 1. Az Fttv.	19
VII. 2. Az implementációval érintett további jogszabályok	24
VIII. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok a jogalkalmazás fényében	24
VIII. 1. Változások az NFH-nál	24
VIII. 2. A GVH jogalkalmazása	25
VIII. 2. a. GVH-gyakorlat általában a fogyasztó megtévesztéséről	25
VIII. 2. b. Megtévesztő, illetve agresszív kereskedelmi praktikák a GVH gyakorlatában	26
VIII. 2. c. A feketelista egyes pontjai	27
VIII. 2. d. A GVH gyakorlatának összegzése	29
IX. A hazai átültetés értékelése	29
X. A hazai átültetés az európai megoldások fényében	30
X. 1. A B2B és B2C viszonyok elválasztása	30
X. 2. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat meghatározásának terjedelme	26
X. 3. Jogalkalmazás	30
XI. Konklúzió	31
Felhasznált irodalom	32
I. Bevezetés	

Dolgozatomban a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló, ún. UCP (unfair commercial practices) irányelv¹ (a továbbiakban: Irányelv vagy UCP Irányelv) átültetése előzményeinek, módszereinek és hatásainak tapasztalatait tárom fel. Az irányelv védelmi fókuszába a fogyasztót helyezte, azonban rendelkezései kétségtelenül pozitívan érintik a tisztességesen „játsszó” versenytársakat is, így ennek fényében egy egységes megközelítésben vizsgálom a fentieket. Az Irányelv távlati célja, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok területén a tagállami szabályozás maximális harmonizációját érje el. Ez a célkitűzés különböző méretű nehézségek elé állítja az egyes tagállamokat, így megvizsgálom, hogy az átültetés és a minimális harmonizáció megvalósítása milyen kérdéseket vetett fel, és milyen megoldásokat hozott.

II. Fogyasztóvédelem és Versenyjog: Fokozatos konvergencia

II. 1. Néhány szó a fogyasztóvédelemről

A fogyasztóvédelem a XX. század komplex, interdiszciplináris szülötte, kialakulása a hatvanas-hetvenes évekre tehető. A II. világháborút követően a gazdasági élénkülés, a polgárok fogyasztása ugrásszerűen megnövekedett, azonban az általános jólét állapotában negatív folyamatok is kirajzolódtak. A vállalkozások, kereskedők felismerték, hogy a piacon erőfölényben, kedvezőbb pozícióban vannak, így képesek a saját gazdasági érdekeiket a fogyasztók kárára érvényesíteni. Utóbbiak kiszolgáltatottsága egyértelmű, hiszen nem rendelkeznek azzal a szakmaisággal, áruismerettel, mely a kereskedők esetében általában adott. Az egyensúly hiányának további elemei a gazdasági erő asszimetriája, a fogyasztó érdekérvényesítési képességének minimális volta, illetve, hogy a vállalkozások gyakran magasabb szintű szakmai, illetve jogi ismeretekkel bírnak. Ezt az aránytalan helyzetet ismerték fel az államok, és kiegyensúlyozására létrehozták a fogyasztó védelmét szolgáló jogi intézményeket.

Jogelméletileg a fogyasztóvédelmi jog egy rendkívül érdekes képződmény, mivel állami feladat, ugyanakkor leginkább a polgári joghoz áll közel, azonban csak valamennyi jogterületen végrehajtott egységes szemléletű normaalkotással lehet hatékonyan kivitelezni.² A polgári jog egyik alapelve a felek egymás mellé rendeltsége, ez esetben azonban a fogyasztó közgazdasági okok folytán többletvédelemben részesül. A fentiek okán magának a fogyasztónak a meghatározása is problematikus, hiszen nehéz definiálni azt a jogalanyt, aki számára a polgári jog – tőle szokatlan módon - többletvédelmet nyújt. A magyar jogszabályokban is több megoldással találkozni, az átültetés zömét megvalósító törvény³ a következőképpen rendelkezik: „Fogyasztó: az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy.” E meghatározásban kifejezésre jut laikus volta, azaz hogy a jogviszonyban gazdasági célok nélkül jár el, ami alapvetően határolja el a vállalkozásoktól, a jogviszony másik pólusától. A – közösségit követő - magyar szabályozás azonban éppen e meghatározás miatt nem egységes, mivel

¹ Az Európai Parlament és Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 1.) a belső piacon a vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatáról

² A polgári jogon kívül találni fogyasztóvédelmi szabályokat a kereskedelmi jog, a büntetőjog, illetve a szabálysértési jog, valamint a közigazgatási jog normái között is.

³ 2008. évi XLVII. törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról (a továbbiakban: Fttv.)

más jogszabály⁴ vonatkozásában a nem természetes személyek is fogyasztónak minősülhetnek.

II. 2. Fogyasztóvédelem és versenyjog

A versenyjog kétség kívül szoros kapcsolatban áll a fogyasztóvédelmi jog vonatkozó területével, hiszen a fogyasztói döntések tisztességtelen módszerek révén történő befolyásolása egyúttal a versenyt is torzítja, a tisztességes versenytársak érdekeit sérti. Magyarországon e kapcsolat intenzív volta jogszabályilag és intézményileg is kifejezésre jutott, hiszen már a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: versenytörvény) is védte III. fejezetében a fogyasztók érdekeit, illetve a Gazdasági Versenyhivatalon (a továbbiakban GVH) belül is külön Fogyasztóvédelmi Iroda került 2004-ben felállításra. A gazdasági élet torzulásoktól mentes hatékonyságához elengedhetetlen, hogy mind a kínálati oldal a verseny által indokolt, kiszámítható döntéseket hozzon, mind a keresleti oldal tisztességtelen befolyásolástól mentesen, ésszerűen döntsön. Az egységes szemléletet a versenyközpontú fogyasztóvédelemmel aposztrofálhatnánk, mivel amennyiben a fogyasztó a megalapozott döntéséhez szükséges információval bír, az serkenti, hatékonyabbá teszi a versenyt, és vice versa.⁵

III. A verseny és a fogyasztói döntéseket torzító magatartásokra adott válaszok

III. 1. Közösségi szabályozás

A fent említett tényezőket, illetve azok káros voltát Európában, valamint Észak-Amerikában egyaránt felismerték, az ezekre adott válaszok azonban némiképp eltértek a két kontinensen. A fogyasztóvédelem fejlődésének európai modelljét elsősorban az Európai Közösség jogalkotásával azonosíthatjuk, melynek legfontosabb eszköze a jogközelítés volt. A Közösségek létrehozásának eredeti és alapvető célja az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a személyek szabad áramlásának biztosítása volt. A szabad piac iránti lelkesedés sokáig háttérbe szorította a fogyasztókat, érdekvédelmük csak a hetvenes években lett kiemelt téma, a jogharmonizációra azonban egészen a nyolcvanas évek elejéig a meglehetősen lassú és nehézkes fejlődés volt a jellemző. Ekkor azonban a jogalkotás új lendületet kapott, és több másodlagos jogforrás került elfogadásra: a megtévesztő reklámról, a termékfelelősségről, valamint a házaló kereskedelemről szóló irányelv.⁶ Az elmúlt évtizedben az egységes belső piac kialakítása felgyorsult, aminek következtében a fogyasztóvédelem területén is intenzív jogalkotás vette kezdetét, a Közösség a magánjog területén is elkezdte

⁴ 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: Ptk.) Megjegyezném ugyanakkor, hogy a szándékok szerint az új Polgári Törvénykönyvben szintén már csak a természetes személyek köre minősülne fogyasztónak. Mindazonáltal ez a tendencia indokolatlannak tűnik, mivel egy gazdaságilag jelentéktelen jogi személy hasonlóan kiszolgáltatott helyzetben lehet a kereskedelmi viszonyok során.

⁵ Kimondatlanul e kettős célt szolgálja a UCP Irányelv is, hiszen célja egyrészt a belső piac megfelelő működésének szavatolása, másrészt a fogyasztóvédelem magasabb szintjének megalkotása. UCP Irányelv Preambulum (23)

⁶ A Tanács 84/450/EGK irányelve (1984. szeptember 10.) a megtévesztő reklámra vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről (a továbbiakban: a reklámról szóló irányelv). A Tanács 85/374/EGK irányelve (1985. július 25.) a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről. A Tanács 85/577/EGK irányelve (1985. december 20.) az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről.

szorgalmazni a jogharmonizációt.⁷ Az intézményesítésben a Maastrichti Szerződés hozott fordulatot, hiszen a közösségi politikák szintjére emelte a fogyasztóvédelmet, emellett a normaalkotás reformja is megvalósult, mivel a fogyasztóvédelmi jogforrások meghozatala során ettől kezdve elegendő volt a minősített többség is. Az Amszterdami Szerződés következtében a fogyasztóvédelem ún. horizontális politikává vált, mivel kötelezte a közösségi intézményeket, hogy eljárásuk, jogalkotások, célkitűzéseik és minden további tevékenységük során a fogyasztók érdekeit szem előtt tartva járjanak el.⁸ Létrejött továbbá az Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Főigazgatóság, melynek célja, hogy az EU belső piaca a fogyasztók érdekeit védve működjön. A jelenleg érvényes bizottsági fogyasztóvédelmi stratégia a korábbi vívmányok továbbviteleként az európai fogyasztók pozíciójának további és tényleges erősödését, jólétük biztosítását, valamint érdekérvényesítési képességük hatékonyságának növelését tűzte ki célul. A fentiek alapján látható, hogy a Közösség vonatkozó politikája egy szépen megrajzolható, töretlen ív mentén fejlődött és fejlődik, azt áthatja a kontinuitás. Ennek eredményeként az Európai Unió közel ötszáz millió polgára és egyben fogyasztója e minőségében is egyre teljesebben élvezheti a harmonizáció nyújtotta jólétet és biztonságot.

III. 2. A fejlődés következő mérföldköve: A UCP Irányelv

A fenti, progresszív normaközelítésbe illeszkedik az Európai Parlament és Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 1.) a belső piacon a vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatáról. Megalkotását a magas szintű fogyasztóvédelem elérésének célja motiválta, azáltal hogy az ezt követő jogközelítés elősegítse a fogyasztó tájékozott és eredményes döntését.⁹ Rendkívüli jelentőségét az adja, hogy a korábbi irányelvek által megvalósított minimum harmonizáció helyett a tagállami jogalkotás maximális közelítéséről rendelkezik. Ennek eredményeként a lényegében továbbra is fennálló huszonhét különböző nemzeti szabályozás Uniója helyett egy valóban egységes közösségi normarendszer alakul(ha)t ki. A megelőző tagállami szabályozások jelentős eltéréseket mutattak a tisztességtelen verseny és a fogyasztók megtévesztése szabályozását illetően, így olyan közösségi elvek sérültek, mint a belső piac legszélesebb körű megvalósítása, valamint a verseny torzulásoktól mentes biztosítása. Ennek megnyilvánulásaként a vállalkozások költségei a határon átnyúló vásárlást ösztönző tevékenységük során magasabbak voltak, mint ami a belső piac zökkenőmentes működése esetén elérhető lenne. E többletköltségek egy részét óhatatlanul a fogyasztókra terhelték. A fogyasztói érdekek sérültek az által is, hogy jogaik ismeretével kapcsolatban nem rendelkeztek megfelelő biztonságérzettel. E helyzetet kívánták orvosolni az uniós jogalkotók a tagállami regulációk közelítésének előmozdításával.¹⁰

⁷ Az új megközelítés új probléma elé állította a tagállamokat. A fogyasztóvédelem magánjogi normáit miként lehet beépíteni a polgári jog koherens rendszerébe? A megoldásra több lehetőség kínálkozott. Megnyitni a polgári törvénykönyv - már ahol van - egységes rendszerét, és ebbe beépíteni az új szabályokat, netán külön törvényeket alkotni, melyek mögöttes szabályai lehetnének a polgári jog általános normái, esetleg egy külön fogyasztóvédelmi magánjogi törvénykönyvet, kódexet alkotni. Kiemelkedő jelentőségű jogforrása ennek az időszaknak a Tanács 93/13/EGK irányelve (1993. április 5.) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről.

⁸ Az Európai Unióról szóló szerződés 114. cikke (korábbi 95. cikk), illetve 169. cikke (korábbi 153. cikk)

⁹ UCP Irányelv Preambulum (1)

¹⁰ UCP Irányelv Preambulum (2) (3) (4)

IV. Az Irányelv bemutatása

IV. 1. Az Irányelv hatálya, szemlélete, általános rendelkezési

Az Irányelv kifejezetten a fogyasztó védelmét célozza, az ügyleti döntéseit befolyásoló kereskedelmi gyakorlatok szabályozása révén. Rendelkezései nem alkalmazhatóak a kizárólag a versenytársak gazdasági érdekeit sértő szituációkra, valamint a kereskedők egymás közötti ügyleteire.¹¹ Ez az úgynevezett B2C-hatály.¹² Ezzel a közösségi jogalkotás a vállalkozásra és a fogyasztóra vonatkozó egységes szabályozási keretet bontotta meg, mivel a tagállamok nagy részében (Finnország és Belgium kivételével) a tisztességtelen versenyt tiltó generálklauzula korábban a B2C mellett a B2B¹³ viszonyokat is lefedte.¹⁴ E megoldást kapcsán számos negatív visszhangot hallani, élesen kritizálták a viszonyoknak a gazdasági élet természetével szöges ellentétben álló diverzifikálását. Németországban például a 2004-ben, már a készülő irányelvre tekintettel megalkotott új tisztességtelen verseny elleni törvénynek, a Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb-nek (a továbbiakban: német UWG) egyaránt célja a fogyasztó, a versenytárs, valamint a további piaci résztvevők (ún. „Schutzzwecktrias”) védelme.¹⁵ A közösségi szemlélet egyértelmű: a vállalkozás rendelkezik szakmaisággal, a jelentős információ forrásának ismeretével. A kisebb vállalkozások, illetve a nem szakmai területükön vásárló, szolgáltatást igénybe vevő nem természetes személyek ugyanakkor szintén kiszolgáltatott „fogyasztók”. A tagállamok a következő megoldások közül választhattak: vagy fenntartották az integrált szemléletet és az Irányelv generálklauzuláját kiterjesztették a B2B viszonyokra is, vagy új, a B2C viszonyokban előforduló tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat érintő jogszabályt alkottak, és a tisztességtelen verseny törvényi rendelkezéseinek hatályát a vállalkozásokra korlátozták.

A tagállamok az ízlés és az illem szempontjait figyelembe véve továbbra is szabad kezet kaptak a kereskedelmi gyakorlatok szabályozására. Az irányelv hatálya továbbá nem érinti a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat károsultjai által indított egyéni kereseteket¹⁶, nem terjed ki a szerződések jogára, a szellemi tulajdonjogokra, a termékek egészségi és biztonsági jellemzőire, valamint a letelepedés feltételeire és az engedélyezési rendszerekre vonatkozó közösségi és nemzeti szabályokra.¹⁷ Emellett a különböző ágazatokat szabályozó irányelvek rendelkezései is elsőbbséget élveznek a UCP Irányelv általános tilalmaival szemben, mely ez esetben csak kiegészítő (szubszidiáris) regulációt nyújt.

Az irányelv rendelkezéseit a – társadalmi, kulturális és nyelvi tényezőket is figyelembe véve – a megfelelően tájékozott, figyelmes és körültekintő ún. átlagfogyasztóra modellezték, melynek fogalmát az Európai Bíróság (a Bizottsággal folytatott konstruktív vita következményeként) alakította ki.¹⁸ Alkalmazása során mindig vizsgálni kell a megcélzott

¹¹ 2005/29/EK irányelv Preambulum (6), illetve 3. Cikk

¹² Business to Customer: a vállalkozás és a fogyasztó közötti viszony jelölése.

¹³ Business to Business: a vállalkozások egymás közötti viszonyának jelölése.

¹⁴ Az irányelv egyúttal a megtévesztő reklámról szóló irányelvet is módosítja, annak hatálya alól kivessi a kereskedő és fogyasztó közötti kapcsolatokat.

¹⁵ Valamilyen szinten védi ugyanakkor az Irányelv utóbbiakat is, hiszen szankcionálja a tisztességtelenül „játszó” versenytársakat, ez a védelem azonban csak járulékos.

¹⁶ A továbbiakban ugyanakkor a fogyasztói érdekvédelem holisztikus szemlélete céljából egyes tagállamoknál az egyéni keresetekre is utalok.

¹⁷ UCP Irányelv Preambulum (7) és (9)

¹⁸ Ld. különösen: Case C-210/96 *Gut Springenheide and Tusky* [1998] ECR I-4657, Case 228/98 *Estée Lauder* [2000] ECR I-117 és Case C-342/97 *Lloyd Schuhfabrik Meyer* [1999] ECR I-3819

csoportot, így bizonyos, kiszolgáltatott fogyasztói közösség esetén ennek átlagtagját kell mércének tekinteni.¹⁹

A célkitűzések kielégítő megvalósulásához elengedhetetlen, hogy azokat hatékony, visszatartó erejű, ugyanakkor arányos szankciók szolgálják. A tagállamok diszkrecionális döntési körébe tartozott ugyanakkor, hogy a jogorvoslatot bíróságok vagy közigazgatási hatóságok útján biztosítják. Kiemelendő, hogy ezen eljárások során fennáll a lehetőség arra, hogy az eljáró bíróság vagy hatóság – a nemzeti jog alapján – a bizonyítás terhét a kereskedőre helyezze, azaz őt kötelezze „az általuk előterjesztett ténytényes követelések megalapozottságának” bizonyítására.²⁰

IV. 2. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat generálklauzulája

Az Irányelv elején fogalom-meghatározások találhatóak, melyek megkönnyítették az implementáció során az egységes értelmezést. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozási technikáját tekintve lépcsőzetes sorrendet hoztak létre az uniós jogalkotók. Először – generálklauzulaként - a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat alkalmazásának általános tilalmát mondja ki az Irányelv, majd ezek különös típusairól rendelkezik, végül az I. Mellékletben meghatároz harmincegy olyan magatartást, melyek minden esetben, a körülményekre tekintet nélkül tisztességtelennek minősülnek.²¹

A generálklauzula alapján a kereskedelmi gyakorlat tilalmazott tisztességtelenségének megállapítására egy kétlépcsős tesztet alkottak. Ennek elemei: a magatartás ellentétes a szakmai gondosság követelményével, és a termékkel kapcsolatban jelentősen torzítja, vagy torzíthatja azon átlagfogyasztó gazdasági magatartását, akihez eljut, vagy aki a címzettje, illetve – amennyiben a kereskedelmi gyakorlat egy bizonyos fogyasztói csoportra irányul – a csoport átlagtagjának a gazdasági magatartását.²² A szakmai gondosság egy a fogyasztóval szembeni, olyan elvárható minimális szakismereti és gondossági szintet takar, mely tevékenységi körét, illetve a tisztességes piaci gyakorlatot és a jóhiszeműség általános alapelvét tekintve ésszerű.

Megszületett az Európai Bíróság első „UCP ítélete” is: <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=HU&Submit=rechercher&numaff=C-261/07>

¹⁹ Az átlagfogyasztó jellemzésének a Preambulumban való elhelyezése azonban szerencsétlen, mivel számos ország nem vette át ezeket a meghatározásokat, így lehetőséget adva a nemzeti jogértelmezés számára az ettől eltérő értelmezésre.

²⁰ Nem véletlen az idézőjel alkalmazása. A szóban forgó kifejezés ugyanis egy félrefordítás eredménye, a helyes szöveg az angol “factual claims”, illetve a német “behauptete Tatsachen” szókapcsolatok alapján: “tett tényállítások”. Ld.: VÍGH József Ferenc: *A fogyasztó érdekében tett újabb lépés az EU jogalkotásában: irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról* Külgazdaság LI. évfolyam 2007. 9-10. szám, 101-116. o.

²¹ A gyakorlati alkalmazás során így amennyiben a feketelistás pontok valamelyike felismerhető, a további vizsgálat mellőzése nélkül megállapítható a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat. A harmincegy pont bármelyikének azonosítása hiányában megvizsgálandó először, hogy az ún. különösen tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősülő magatartás valósult-e meg, majd újabb nemleges válasz esetén a generálklauzula, a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat általános tilalmának alkalmazása következhet.

²² UPC Irányelv 5. Cikk (2)

IV. 3. Különösen tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok²³

Különösen tisztességtelen a *meztévesztő* (aktív) *tevékenység*. Ilyen minősítés megállapítható, amennyiben a kereskedelmi gyakorlat hamis információt tartalmaz, és ez által valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti, vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót, és ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készíti, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg.²⁴ Meztévesztő a kereskedelmi gyakorlat akkor is, ha a termék marketingje egy versenytárs megkülönböztető jelzésével történő összetévesztését eredményezi, illetve ha – meghatározott feltételek esetén – a kereskedő a magára nézve kötelezőnek elismert magatartási kódexben szereplő kötelezettségvállalásokat nem tartja be, és ez az átlagfogyasztót ténylegesen vagy valószínűsíthetően olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg.

Tisztességtelen a *meztévesztő* (passzív) *mulasztás* is. Tilos tájékozott ügyleti döntéshez szükséges információt kihagyni, elhallgatni, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető vagy időszerűtlen módon rendelkezésre bocsátani, ha ez ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna. A vásárlásra való felhívás esetén jelentősnek minősülő információ megállapíthatóságához pontosan meghatározott körülményeket nevesít az irányelv.²⁵

Az *agresszív*nak minősülő kereskedelmi gyakorlat - mely zaklatás, kényszerítés, illetve nem megengedett befolyásolás útján ténylegesen vagy valószínűsíthetően jelentősen korlátozza az átlagfogyasztónak a termékkel kapcsolatos választási szabadságát vagy magatartását, s ezáltal ténylegesen vagy valószínűsíthetően az átlagfogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna – szintén tilalmazott. A zaklatás, kényszerítés és a nem megengedett befolyásolás megállapításánál mérvadó körülményeket szintén részletezi az irányelv.²⁶

IV. 4. Minden körülmény között tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok

A UCP irányelv a fentiekén túl I. Mellékletében harmincegy kereskedelmi magatartást nevesít, melyek minden körülmény esetén tisztességtelennek minősülnek. E helyütt a jogalkotók olyan helyzeteket igyekeztek megragadni, melyek jellegükből kifolyólag minden esetben sértik a fogyasztók érdekeit, torzítják döntésüket, így semmiképpen sem

²³ Mivel ezek a fentivel szűkebb, azonban szintén általános tilalmát mondják ki a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoknak, akár „kis” generálklauzulákként is aposztrofálhatnánk őket.

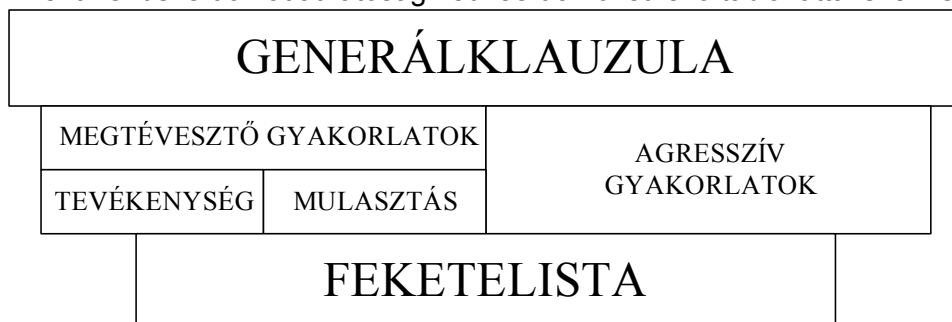
²⁴ Egyes szerzők véleménye szerint az angol és a német szöveg alapján megfelelőbb a következő fordítás. „Meztévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat, amennyiben hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – akár tényszerűen helytálló információkkal félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót az alábbi elemek közül egy vagy több tekintetében, és feltéve bármelyik esetben, hogy ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készíti a fogyasztót, hogy olyan ügyleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg”. Ebben az esetben ugyanis jobban kifejezésre jut, hogy csak a releváns meztévesztés jogellenes. Ld.: FIRNIKSZ Judit, BALOGH Virág, GRIMM Krisztina: *A tisztességtelen versenyt érintő jogharmonizációs folyamat a joggyakorlat tükrében*, in: VÖRÖS Imre: *Tisztességtelen verseny – fogyasztóvédelem*, 2007, KRIM Bt., 201-284. o.

²⁵ UCP irányelv 7. Cikk

²⁶ UCP irányelv 8. és 9. Cikk

maradhatnak szankció nélkül.²⁷ A feketelista első részében megtévesztő, míg utolsó nyolc pontjában minden körülmények között tilalmazott agresszív kereskedelmi magatartásokat tartalmaz.

A fenti rendszert az átláthatóság kedvéért a következő táblázattal szemléltetem:

IV. 5. Az önszabályozás bátorítása: magatartási kódexek

Az Irányelv ösztönzi magatartási kódexek létrehozását, mely szabály-együttest az érintett piaci terület szereplői magukra nézve kötelezőnek ismerhetnek el, azaz egyfajta önszabályozást valósíthatnak meg. Ennek keretében a magatartási kódex felelőse annak betartását ellenőrizheti, valamint a vonatkozó eljárásokat lefolytathatja.

IV. 6. Időbeli hatály

Az Irányelv átültetésére vonatkozó rendelkezések szerint azt 2007. június 12-ig kellett végrehajtani, azonban a tagállamokban további hat évre érvényben maradhatnak a megszorítóbb, illetve szigorúbb rendelkezések. Addigra azonban meg kell valósulnia a maximális harmonizációnak, azaz a tagállamok kötelesek a fogyasztó védelme érdekében a rendelkezések szigorát teljes mértékben konvergálni. A határidőn túli átültetés ellenére az Irányelv a fenti időponttól vertikális közvetlen hatállyal bírt, sőt közvetett hatálya okán a nemzeti jogot is az Irányelv fényében kell(ett) értelmezni. Ennek az átültetést követően akkor van jelentősége, ha az Irányelv egy szabályát nem vették át, ugyanakkor a rendszerben már meglévő rendelkezés helyes, az Irányelvvvel összhangban lévő értelmezése megegyező védelmet nyújt.

IV. 7. Az Irányelv jelentősége

A fenti tilalmak, közel megegyező struktúrában többé-kevésbé már fellelhetőek voltak a tagállamokban. Mégis rendkívül jelentős mérföldkő az Irányelv, mivel korábban a közösségi szabályozás csak egyes, meghatározott termékekkel, szolgáltatásokkal vagy meghatározott adásvételi módokkal kapcsolatban védte a fogyasztókat a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoktól. Ezt a kreatív kereskedők könnyen kijátszhatták. Az új, általánosan érvényes reguláció következtében erre többé nincsen lehetőségük, mivel a tilalmak már nem specifikusak, hanem a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok valamennyi magatartását tárgyalják.

²⁷ Létezik olyan nézet, mely szerint a feketelista ilyen formában történő megalkotása indokolatlan, az egyes esetek kiragadottak, nincs rendszer közöttük, illetve nincs logikai összhang az irányelv többi részével. Ld.: KELEMEN Kinga: *A tisztességtelen piaci magatartás és a fogyasztóvédelem kapcsolata a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv tükrében*, in: VÖRÖS Imre: *Tisztességtelen verseny – fogyasztóvédelem*, 2007, KRIM Bt., 7-91. o.

V. A közösségi jogalkotás várható további iránya

A jövőben a maximális harmonizációt egy átfogó irányelv révén a teljes fogyasztóvédelemre ki kívánják terjeszteni az uniós jogalkotók. Ez a határon átnyúló ügyleteknek inspirálóbb környezetet teremtene, mivel a fogyasztók is nagyobb biztonságban érezhetnék magukat, és a vállalkozások is élvezhetnék a valóban egységes szabályozással bíró belső piac előnyeit. Ezt azonban a fogyasztóvédők részéről számos kritika éri, mivel sok esetben visszalépést jelentene a védelem szintjében, emellett így a továbbiakban a nemzeti sajátosságokat, a kereskedői, fogyasztó kultúrát nem lehetne figyelembe venni. Jelenleg a fogyasztókat a magánjogi igényérvényesítéstől – annak individuális volta miatt - a magas költségek, a bírósági per kockázata, illetve a hosszadalmas eljárás tántorítják el. A Bizottság ezért ösztönözné az Egyesült Államokban igen népszerű és jól működő, kollektív fogyasztói jogorvoslat intézményének - a jelenlegi tizenhárom túl - minden tagországban történő létrehozását. Ennek révén a fogyasztók együtt fellépve hatékonyan tudnák érvényesíteni igényüket az őket ért kár megtérítésére, olyan esetekben is, amikor annak csekély volta miatt az individuális eljárás nem ésszerű.

Még messzebről szemlélve a képet, körvonalazódni látszik egy közös európai magánjog kialakulása is. Ez jelenleg azonban még széttöredezett, csak bizonyos jogterületeket érint, és az is kérdéses, hogy ez az egységesítés meddig folytatható. Számos vélemény szerint egy teljesen egységes közösségi magánjognak soha nem lesz realitása, mivel áthidalhatatlan szakadék tátong a common law, illetve a kontinentális jogrendszer szemlélete között, az Európai Uniónak pedig az általa oly sokra tartott kulturális sokszínűséget, a jog területén is illik tiszteletben tartania.

VI. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok európai rendszere

VI. 1. Az átültetést megelőző állapot: magas fokú fragmentáció

Az európai (versenyjogi) fogyasztóvédelem jellemzője, hogy államonként más és más szabályozási technikát alkalmaztak, részletes megoldásai országonként jelentősen eltértek. A Bizottság 2001-es fogyasztóvédelmi Zöld könyve²⁸ is rávilágított, hogy egyes tagállamok a tisztességes és őszinte kereskedés követelményét általános elvárásként rögzítették, míg mások ezt speciális rendelkezések révén valósították meg. Az Irányelv implementációja során megalkotott, módosított jogszabályok alkalmazása különösen azon országok hatóságai, bíróságai számára lesz nehézkes, ahol eddig nem generális klauzulákat, illetve tilalmakat használtak. Emellett a jogrendszer sajátosságai okán az Egyesült Királyságban és Írországban a szabályok zöme a common law-ban volt található, a bíróságok precedens értékű ítéletei alkották a jogi keretet, mely szintén erősen csorbította a külföldi kereskedők és fogyasztók számára az átláthatóságot.

A széttagoaltságot tovább mélyítő tényező, hogy a 2004-ben, illetve 2007-ben csatlakozott tagállamok szabályozása is eltért. Először is egymástól, másrészt történelmi és politikai okokból a „régebbi” uniós országokétól. A közép-kelet-európai országok versenyjogi és fogyasztóvédelmi szabályozása igen vegyes képet mutatott annak ellenére, hogy a szovjet időkből származó hasonló gazdasági struktúrával és társadalmi rétegződéssel rendelkeztek. Lengyelország, Románia és a hajdani Csehszlovákia a versenyjog két nagy területét, a trösztellenes, illetve a tisztességtelen kereskedelmi magatartás elleni jogot

²⁸ Green Paper on Consumer Protection 2 Oct 2001, COM (2001) 531 final.

egymástól elkülönülten kezelte. Ezzel szemben hazánk, Bulgária, Szlovénia, valamint a balti államok egy egységes modellt alkalmaztak, azonban mindkét megoldásban tekintettel voltak a versenytársak, a fogyasztók, illetve a közérdek védelmére is.²⁹ Eltért a jogorvoslat intézményi rendszere is a két elkülönülő rendszerben. Ugyanakkor általánosnak mondható, hogy a tisztességtelen versenyt, a tisztességtelen piaci magatartást, minden országban egy generálklauzúához hasonló, általános rendelkezés tiltotta. Mindemellett ezen országok a kilencvenes években, a rendszerváltások után, a szabad piac okozta eufóriában a fogyasztóvédelemről mintha kicsit megfeledkeztek volna. A közelgő uniós csatlakozás, az *acquis communautaire* átvétele, illetve a jogközelítés következtében a verseny ösztönzése mellett azonban egyre nagyobb hangsúlyt kapott e terület is.

A tagállamok tisztességtelen versenyhez, kereskedelemhez kapcsolódó jogát, annak elsődleges célja alapján hagyományosan három nagyobb csoportba lehet osztani. Az első csoportban a szabályozás legfontosabb célkitűzése a tisztességtelen kereskedelmi magatartások megelőzése.³⁰ Ezen országok tisztességtelen kereskedelem elleni jogát különösen befolyásolta az 1883-as Párizsi Egyezmény.³¹ A másik megközelítés fókuszában a szabad verseny intézményének minél teljesebb biztosítása áll.³² Az Egyesült Királyság, Írország, Ciprus és Málta szabályozása egy további csoportba sorolandó, mivel ezekben az országokban eddig nem létezett a tisztességtelen verseny speciális szabályozása, illetve a tisztességesség követelményét kimondó generálklauzula.³³

E szabályozásbeli széttagoltság vezetett a fogyasztók, illetve a vállalkozások határon átnyúló kereskedelemmel szembeni fenntartásaihoz. Eme diverzifikáltság ugyan a közösségi jogharmonizáció következtében valamelyest enyhül, azonban hosszú út vezet még odáig, hogy valóban egy egységes belső piacról beszélhessünk.

VI. 2. Az implementáció megoldásai a tagállamokban³⁴

A UCP Irányelv átfogó jellege miatt az implementáció a fogyasztóvédelmi, verseny-, illetve reklámtörvényeket egyaránt érintette, illetve a B2C-hatály okán a fogyasztó-, illetve a versenyvédelmi hatóságok közötti hatáskörmegosztás kérdését is felvetette. A különösen

²⁹ Ezeket a megközelítéseket Antonina Bakardijeva Engelbrekt dualistának, illetve monistának nevezi. Ld.: ENGELBREKT, Antonina Bakardijeva: An End to Fragmentation? The Unfair Commercial Directive from the Perspective of the New Member States from Central and Eastern Europe, in: WEATHERWILL, Stephen and BERNITZ, Ulf (szerk.) *The Regulation of Unfair Commercial Practices under the EC Directive 2005/29*, 2007, Hart Publishing, 47-90. o.

³⁰ Ide sorolandó: Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Spanyolország és Svédország.

³¹ Paris Convention for the Protection of Industrial Property of March 20, 1883 és különösen Art. 10bis

³² Ez a nézet hazánkban, Ausztriában, Németországban, a balti államokban, Csehországban, Szlovákiában, valamint Szlovéniában mérvadó.

³³ További felosztási szempont lehet annak vizsgálata, hogy a fogyasztóvédelem hogyan viszonyul a többi területhez. Ez alapján egyes országok az elkülönült, míg mások az általános polgári jogba integrált fogyasztóvédelem rendszerét választották.

³⁴ A átültetés helyes megvalósítása nem az irányelv szövegének automatikus beillesztését jelenti, sokkal inkább egy kifinomult folyamatot, mely során az egyes rendelkezéseknek megtalálják a rendszerrel összhangban lévő helyét. Alapvetésként elmondható, hogy az implementáció generális feladatai a következők voltak. Mindenekelőtt számba kellett venni, hogy az irányelv hatálya hány jogszabályt érint. Ezt követően meg kellett vizsgálni, hogy ezeket szükséges, illetve lehetséges-e módosítani, vagy eltörlésük elengedhetetlen. Mivel az irányelv fókuszában a fogyasztók versenyjogi védelme áll az átültetés szükségszerűen több jogszabályt érintett. Az implementáció során a tagállamoknak figyelemmel kellett lenniük arra, hogy a fogyasztóvédelem és a versenyjog kialakított, konzisztens rendszerét ne erodálja az irányelv rendszeridegen átvétele.

tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok területén pedig kiemelendő, hogy míg a megtévesztő tisztességtelenségek – különösen annak aktív formája – általánosan és széles körben szabályozottak voltak, addig az agresszív kereskedelmi gyakorlatok kifejezett tilalmával korábban nem igazán találkozhattunk.

A továbbiakban az átültetést elsősorban annak fényében vizsgálom az egyes tagállamokban, hogy korábban tiltották-e generálklauzula révén a tisztességtelen magatartásokat. Amennyiben igen, eme jogrendszerek elemzésekor számba veszem az átültetést megelőző megoldást is.³⁵ Végül megvizsgálom az Egyesült Királyság rendszerét, ahol a common law sajátosságaiból és a (versenyjogi) fogyasztóvédelem eltérő felfogásából adódóan egy merőben új szemléletet kellett kialakítani. Bár – némileg eltérő megoldásokkal - a tisztességtelenség tilalma minden tagországban jelen volt, az igazán nagy különbségek annak intézményi kikényszerítésében mutatkoztak meg, így ennek rendszerére igyekszem mindenütt kitérni.

Az átültetésnek több modellje rajzolódott ki. Amelyik országok már rendelkeztek tisztességtelen verseny elleni törvénnyel, azok ezt módosították. (pl. Ausztria) Ahol a piaci gyakorlatokat külön törvények szabályozták az átültetést e törvények (olykor jelentős mértékű) módosításával valósították meg (pl. skandináv országok). A tisztességtelen verseny elleni törvénnyel nem rendelkező Olaszországban és Franciaországban a polgári, illetve a fogyasztóvédelmi jog szabályai közé történő implementációt választották. Végül hazánk és pl. az Egyesült Királyság egy teljesen új törvényt alkottak az egységes átvételre, majd az átfedések elkerülése végett ennek viszonyát tisztázták a többi jogszabállyal.

VI. 2. a. Az Irányelv szemléletének bölcsője: a skandináv országok

A *skandináv országok*³⁶ a hetvenes években egy egyedi rendszerét dolgozták ki a tisztességtelen piaci gyakorlatoknak, melyet erősen befolyásolt a kor fogyasztóközpontú szemlélete. A nagyon hasonló megközelítés miatt általánosan lehet beszélni egy skandináv modellről. A kialakult szemlélet szerint a fogyasztó érdeke, hogy igaz, őszinte és megfelelő információval rendelkezzen, így biztosítani kell számára a megalapozott döntéshez szükséges tájékoztatást. Finnország az egyetlen, ahol külön törvény rendezte a B2B, illetve a B2C viszonyokat, mivel egy teljesen átfogó és egységes, a fogyasztókat védő törvényt szándékoztak alkotni.³⁷ A tisztességes piaci gyakorlatokat széleskörűre szabott generálklauzula biztosította minden országban. Svédország és Dánia a megfelelő piaci magatartást várta el a versenytársaktól, Norvégia³⁸ a megfelelő üzleti magatartást, míg Finnország a jó erkölcs (bonos mores) betartását. A törvények tartalmazták a félrevezető reklám tilalmát is egyfajta kis generálklauzulaként, e mellett további speciális szabályok védtek a fogyasztó magánszféráját, a gyermekeket, illetve a környezetet a reklámozás során. Kiemelném továbbá, hogy a skandináv országokban már a hetvenes években felismerték a tisztességes összehasonlító reklám pozitív hatását a fogyasztók és a versenytársak számára, és ez mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás során kifejeződött. Figyelemreméltó, hogy már a UCP Irányelv előtt is, annak szellemiségével megegyező szabályokkal rendelkeztek a termékek megtévesztő utánzása, az eladásösztönzés, valamint

³⁵ A tagállamok nagy része ugyanakkor a tisztességességet elsősorban a verseny, a versenytársak érdekében követelte meg, csupán néhány ország állította a védelem homlokterébe a fogyasztókat.

³⁶ Skandináv országok alatt e helyütt Dániát, Finnországot, Svédországot és Norvégiát értem.

³⁷ A fogyasztóvédelmi törvénnyel ugyanakkor struktúráját és rendelkezéseit tekintve szinte teljesen megegyezett a B2B viszonyokban érvényes tisztességtelen versenyről szóló törvény.

³⁸ Bár Norvégia nem tagja az Európai Uniónak az egységes skandináv modell miatt, az ottani rendszert is tanulságosnak tartom.

az agresszív marketing területén.³⁹ Kialakították saját meghatározásukat az átlagos fogyasztóra is, aki általános értelmezőkészséggel, tapasztalattal és szaktudással bíró személy, azaz nem rendelkezik semmilyen különleges szakmai ismerettel. Amennyiben a megtévesztő reklám célcsoportja meghatározott fogyasztói csoport volt, e közösség átlagtagja volt mérvadó. Európában először Svédországban alkalmazták a szabályt, hogy a kereskedő köteles a fogyasztó szempontjából minden fontosabb információról tájékoztatást nyújtani, ami a másik oldalról megfogalmazva a megtévesztő mulasztás követelményével egyezik meg.

A fentiek mellett a kikényszerítés intézményrendszere is példaértékű. Ezen országokban külön fogyasztóvédelmi, illetve versenyhatóságot állítottak fel, és bár összeolvadásuk többször felmerült, erre eddig nem került sor. Emellett már régóta funkcionál a széles hatáskörrel bíró fogyasztóvédelmi ombudsman is, aki együttműködik a fogyasztóvédelmi ügynökségekkel a piac vizsgálatában és a jogkövetés biztosításában, emellett iránymutatásokat dolgoz ki a különböző gazdasági szektorok vállalkozásai számára. Ennek kiteljesítéseképpen a jogvitát a felek választottbíró elé vihetik, vagy a minden országban létező, speciális szakbíró, illetve tanács elé járulhatnak jogorvoslatért. Utóbbi előnye, hogy az eljárás egyfokú és szakértők döntenek.

A fenti megoldások zöme a UPC Irányelvben is visszaköszön, azaz a skandináv megközelítés erősen hatott arra, ám kihívást jelentett az Irányelv részletesebb előírásainak átültetése az általánosabb rendelkezéseket alkalmazó skandináv országokban. Svédországban új törvényt alkottak a piaci gyakorlatokról 2008-ban, amely egységesen tartalmazza a piaci magatartásokra, illetve a vállalkozás és fogyasztó közti kapcsolatra vonatkozó teljes szabályozást. Az új törvény sok pontjában megegyezik a megelőzővel, így például nem vették át a megtévesztő mulasztás tilalmát, hanem azt implicite szolgálja továbbra is a jelentős információk szolgáltatásának kötelezettsége. Az általános generálklauzula szerint a piaci magatartásoknak mindig összhangban kell lenniük a helyes piaci szokásokkal, valamint két kisebb generálklauzula tiltja az agresszív és a megtévesztő gyakorlatokat, a feketelistával pedig kiegészítették a már korábban is tiltott specifikus magatartások listáját. Jelentős újdonság, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmának hatálya kiterjed a fogyasztó és a vállalkozás közötti ügylet létrejöttét követő időszakokra is, azaz például a termékkel kapcsolatos reklamációra. Finnországban a fogyasztóvédelmi törvény második fejezetét érintette csupán az átültetés, a legjelentősebb változások, hogy ennek hatálya már az ügylet utáni kereskedelmi gyakorlatokra is kiterjed, valamint részletesebb szabályozását adja az egyes tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoknak. Dániában a meglévő törvény minimális módosítására volt csupán szükség, az Irányelv szempontjából legjelentősebb pozitívuma, hogy a dán vállalkozásokat a határon átívelő üzletkötésekre bátoríthatja.

VI. 2. b. Németország

Németországban a jogalkotó a 2004-től hatályos UWG-vel egységes, a fogyasztók, a versenytársak, illetve a közérdek védelmét egyaránt szolgáló, modern jogszabályt kívánt létrehozni, azonban megalkotása során már figyelemmel voltak a készülő irányelv koncepcionális céljaira is. A fogyasztók és a versenytársak a generálklauzula, illetve tizenegy jogsértő eset exemplifikatív felsorolása révén egyaránt védelmet élveztek a tisztességtelen kereskedelmi magatartásokkal szemben. A jogsértővel szemben felléphetek a

³⁹ Az agresszív gyakorlatok általános tilalmának igénye is felmerült már a kilencvenes évek közepén, azonban ezt nem követte jogalkotás.

versenytársak, (fogyasztóvédelmi és versenytársi) szervezetek, egyesületek, kamarák is. Utóbbi szervezeteknek egyébként Németországban kifejezetten nagy szerep jut a verseny tisztaságának kikényszerítésében, a fogyasztók érdekvédelmének biztosításában. Hagyományosan a versenytársakat, illetve azok közösségét védte a tisztességtelen verseny szabályozásával, a fogyasztó csak később nyert jogosultságot a perlésre. Németország tehát már 2004-től rendelkezett kifejezetten a tisztességtelen kereskedelmi praktikákra vonatkozó törvénnyel, azonban az implementáció során felmerült néhány problematikus kérdés. A német UWG ugyanis átfogóan szabályozta a piaci viszonyokat, így hatálya kiterjedt a B2B és a B2C viszonyokra egyaránt. Az irányelv ezzel ellentétben e két dimenzió elválasztja, így érthető, hogy ezt a megoldást Németországból számos kritika érte, mivel indokolatlanul és erőltetetten bontja fel az ún. „Schutzzwecktriaszt”. Hosszas hezitálás után érdekes megoldást választottak az átültetésre. A 3. § (1) bekezdése szerint a tisztességtelen kereskedelmi magatartás tilos, amennyiben jelentősen csorbítják a versenytársak, a fogyasztók és a további piaci szereplők érdekeit. A (2) bekezdés vette át a fogyasztók vonatkozásában a közösségi generálklauzulát, így velük szemben a kereskedelmi magatartás minden esetben tiltott, ha nem felel meg a szakmai gondosság követelményének és elég jelentős ahhoz, hogy az információk alapján való döntésének képességét érezhetően korlátozza, és ezáltal olyan kereskedelmi döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg. Erős volt az a nézet, hogy Németországban a feketelistát nem kellene átültetni, mivel mindegyik magatartást lefed a generálklauzula, ugyanakkor nem lehet e magatartásokat a körülmények mérlegelése nélkül, mindenképpen jogellenesnek megbélyegezni. Végül ebben az esetben is kompromisszumos megoldást találtak. A 3. § (3) bekezdése utal a törvény függelékében rögzített feketelistás pontokra, amelyek minden esetben tilalmazottak a fogyasztókkal szemben. Fenntartották ugyanakkor a 4. §-ban a tizenegy tisztességtelen kereskedelmi magatartás felsorolását is, amelyek már a B2B és B2C viszonyokban is érvényesek. Az átültetés tehát nem érintette a fogyasztók, a versenytársak, valamint a további piaci szereplők igen széles körű védelmét, csupán ezt a fogyasztók szempontjából az Irányelv alapján konkretizálta.

VI. 2. c. Ausztria

Mivel *Ausztriában* a tisztességtelen magatartások elleni védelem gyakorlatilag teljes körű volt, az Irányelv rendelkezéseinek átültetésével csupán csekély mértékben módosították a tisztességtelen versenyt tiltó Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb-et (a továbbiakban: osztrák UWG). A generálklauzula átvételekor érdekes megoldást alkalmaztak. Az 1. § (1) bekezdése szerint, aki tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot vagy egyéb (más) tisztességtelen tevékenységet alkalmaz (1. pont), vagy olyan tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot alkalmaz, mely ellentmond a szakmai gondosság követelményének, és az átlagfogyasztó gazdasági magatartására kihat(hat) (2. pont) a meghatározott szankciókra számíthat. Azaz a törvény a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok, valamint a további tisztességtelen tevékenységek általános tilalmát, majd az Irányelv által tisztességtelennek minősített magatartások tilalmát mondja ki. A jogalkotók tehát fenntartották a fogyasztónak szélesebb körben nyújtott védelmet, mivel ez a megoldás arra enged következtetni, hogy az 1. pontban szereplő tisztességtelen tevékenység (Unlautere Handlung) a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoknál is tágabb generálklauzulát határoz meg. A félrevezető tájékoztatást a reklámok területén generálklauzula már korábban is tiltotta, ugyanakkor a joggyakorlat ezt tágan értelmezte, így ez magában foglalta a lényeges információ közlésének elmulasztását is. A törvény 2007-es módosításakor a 2. §-ba már bekerült utóbbinak explicit szabályozása is. Ausztriában a versenytársak a fogyasztókkal megegyező védelemben részesülnek a tisztességtelen

kereskedelmi gyakorlatokkal szemben, azaz az Irányelv koncepciójával szembemelve fenntartották a B2B-B2C viszonyok egységét. Az átlagfogyasztó fogalmánál nem vették át annak megfelelően tájékozott, figyelmes és körültekintőként való jellemzését, így elméletileg nyitva áll az út az eltérő interpretációra (a közvetett hatály ellenére is). A tisztességtelen tevékenységet az abbahagyásra kötelezéssel, illetve kártérítés megfizetésével szankcionálják. Az (Irányelv szerinti) tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben a fogyasztók, illetve érdekvédelmi szervezeteik léphetnek fel a rendes bíróságok előtt. Összességében tehát az osztrák átültetést úgy oldották meg, hogy minimális változást hozzon a tisztességtelen verseny elleni védelem körének terjedelmében.

VI. 2. d. Belgium

Belgiumban a Kereskedelmi gyakorlatokról és a fogyasztók tájékoztatásáról, valamint védelméről szóló törvénybe egy új fejezet által illesztették be az Irányelv rendelkezéseit. A belga jog ezt megelőzően generálklauzulák útján rögzítette egyaránt a tisztességtelen verseny tilalmát, valamint a tisztességes kereskedelmi gyakorlatok követelményét, emellett fogyasztóvédelmi (illetve a kis- és középvállalkozásokat is védő) szabályokkal is bírt. Előbbi tilalom megsértése esetén az érdekelt fél (azaz a versenytárs), illetve a professzionális szervezetek kérhettek jogorvoslatot, míg utóbbi esetén a fogyasztó, fogyasztóvédelmi szervezetek, valamint a gazdasági minisztérium. Belgium már az átültetés előtt is elválasztva kezelte a B2B és a B2C viszonyokat, így e tekintetben az implementáció nagy változást nem hozott. A törvény egyébként a „manipulál” fogalmat használta, így a „félrevezet” kifejezés átvétele és alkalmazása nem okozott számottevő fordulatot. Érdekesség, hogy Belgiumban nincs fogyasztóvédelmi hatóság, ezt a szerepet a gazdasági minisztérium tölti be. A vásárlásra ösztönzés körében már az Irányelv előtt is kötelessége volt a kereskedőnek, hogy minden jelentős információról tájékoztatást nyújtson a fogyasztónak, és implicite ez az előírás foglalja magában jelenleg is a megtévesztő mulasztás tilalmát.

VI. 2. e. A balti államok

A *balti államok* versenyszabályozása – hazánkhoz hasonlóan – kettős célt szolgált: elősegíteni a hatékony, ugyanakkor tisztességes versenyt. Nem rendelkeztek tisztességes verseny elleni törvénnyel, e terület a versenyjoghoz és a fogyasztóvédelemhez tartozott, melyet a versennyel foglalkozó törvények, a polgári törvénykönyvek, illetve a reklámozásról és a fogyasztóvédelemről szóló törvények szabályoztak. Litvánia, Lettország és Észtország szabályozása igen harmonikus volt, hasonló megfogalmazását adták a tisztességtelen verseny generálklauzula általi tilalmának, sőt az egyes specifikus tisztességtelen tevékenységek listája is megegyezett. Észtországban a fogyasztóvédelmi törvényt módosították, melynek során a legnagyobb kihívás az átlagfogyasztó, valamint a szakmai gondosság fogalmának átvétele volt. További problémát okozott annak pontos körülhatárolása, meddig terjed a vásárlásra felhívás. Litvániában új, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat tiltó törvényt alkottak, módosították a reklámtörvény rendelkezéseit, ugyanakkor fenntartották a korábbi verseny- és fogyasztóvédelmi szabályokat. A legvitatottabb az eljáró hatóság(ok) meghatározása, illetve az eljárási kérdések tisztázása volt. A tárgyalások eredményeként a fogyasztóvédelmi hatóság elé járulhatnak a fogyasztók, az országos és területi közigazgatás szervek, valamint a fogyasztóvédelmi szervezetek. Lettországban az átültetés jogszabályi részét hasonlóképpen oldották meg. A törvény szerint a fogyasztóvédelmi központ működik „ellenőrző intézményként”, mely kérelemre, más intézmény információja alapján vagy saját kezdeményezésre jár el, és döntése ellen a rendes bíróságokhoz lehet fellebbezni.

VI. 2. f. A verseny és a fogyasztó védelmének egységes szemlélete: Lengyelország és Olaszország

Lengyelországban a verseny-, illetve fogyasztóvédelmet szabályozó egységes törvény generálklauzulát alkalmazott. E szerint akkor jogtalan a tisztességtelen kereskedelmi magatartás, amennyiben sérti más vállalkozások vagy a fogyasztók érdekeit. A törvény ezt követően több tipikus tisztességtelenséget listázott, emellett a bírói joggyakorlat is kidolgozott tilalmakat néhány magatartás kapcsán.⁴⁰ Emellett számos további törvény bírt vonatkozó szabállyal, melyek meghatározott árukat, szolgáltatásokat érintettek. A fogyasztó fogalmát sem a fenti törvény, sem a polgári törvénykönyv nem tartalmazta, csupán a vásárlóét, mely az általános felfogás szerint szűkebb, mivel Lengyelországban adott esetben fogyasztónak minősülhet a vállalkozás is. A tisztességtelen magatartásokkal szembeni védelem megillette a természetes személy vásárlók mellett a nem természetes személyeket, azaz jellemzően a kis- és középvállalkozásokat is. A vonatkozó ügyekben elsősorban a Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal⁴¹ (melynek elnöke kiemelt funkciókkal bír) járt el. A fenti védelem kiegészítésére, a UCP Irányelv rendelkezéseinek gyakorlatilag szó szerinti átvétele érdekében megalkották a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok elleni törvényt. Rendelkezéseinek megsértése esetén a bíróság előtt felléphet maga a fogyasztó, a Polgári Jogok Védelmének Biztosa, a biztosítási, valamint a körzeti ombudsman és (fogyasztó) érdekvédelmi szervezetek, melyeknek tevékenységét a kollektív fogyasztói érdeksérelem esetén maga is eljáró Verseny- és Fogyasztóvédelmi Hivatal koordinálja. Érdekes, hogy a fentiek büntetésként meghatározott pénzüsszegnek a lengyel kultúra, nemzeti örökség vagy fogyasztóvédelem támogatásával kapcsolatos, közösségi célra fordítását is kérelmezhetik, emellett a törvény ezt követően büntetőjogi szankciókat is tartalmaz.

Olaszországban egy generálklauzula tiltotta a tisztességtelen versenyt, mely a Codice Civile-ben (polgári törvénykönyv) volt található. Emellett a polgári törvénykönyv meghatározott néhány magatartást, melyek automatikusan tisztességtelennek minősültek. A félrevezető reklám tilalmát valamint az összehasonlító reklámra vonatkozó szabályokat a Codice del consumo (a fogyasztókról szóló törvény) tartalmazta. A tisztességtelen verseny tilalma eredetileg nem szolgálta a fogyasztók és a köz érdekét, azonban az Uniós direktívák, elsősorban a UCP irányelv következtében ez megváltozott. Az olasz joggyakorlat hosszú és rögzös utat járt be addig, míg felismerték, hogy a tisztességtelen verseny tilalma a fogyasztók védelmét is kell, hogy szolgálja.⁴² A tisztességtelen reklám kapcsán az érdekelt félnek volt perbeli legitimitációja, így ez már megadta a lehetőséget a fogyasztói érdeksérelem alapján a perlésre. Mindemellett az 1998. évi 281. törvény már feljogosította a fogyasztóvédelmi szervezeteket is a keresetindításra, a fenti polgári törvénykönyv-béli szabályok megszegése esetén. Megemlítenéd ugyanakkor, hogy az Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (az integrált szemlélet jegyében egységes verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság) hatóságon keresztüli jogérvényesítés sokkal hatékonyabbnak tűnik, így a szervezetek is gyakran ehhez fordultak. Olaszországban két rendeletet (!) alkottak az Irányelv rendelkezéseinek átültetésére. Az egyik a B2C viszonyokban előforduló tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat tiltja, míg a másik a kereskedők kereskedelmi viszonyaiban

⁴⁰ Pl. olyan áruk reklámozása, melyek csak elégtelen mennyiségben vagy egyáltalán nem elérhetőek.

⁴¹ Hangsúlyoznám, hogy ez egy szerv, az Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

⁴² Az alkotmánybíróság még 1988-ban kimondta, hogy a jogalkotó feladata, hogy a fogyasztók hatékony védelmét megteremtse, arra reflektálva, hogy –bár indokolt lenne - sem ők, sem érdekvédelmi szervezeteik nem jogosultak perelni. Az esetjog és az uralkodó vélemény szerint azonban a tisztességtelen verseny elleni jog erre csak a vállalkozásoknak adott lehetőséget.

előforduló megtévesztő magatartásokkal foglalkozik. Ezek a jogszabályok egyúttal módosították a fogyasztókról szóló törvény vonatkozó szabályait is. Az igen erős nyomozati hatáskörökkel rendelkező verseny- és fogyasztóvédelmi hatóság kérelemre, illetve hivatalból (ex officio) is eljárhat. A szabályok kikényszerítését elsősorban büntetőjogi és közigazgatási szankciók révén érik el. Mivel Olaszország volt az első tagország, mely implementálta az Irányelvet, már számos tisztességtelen kereskedelmi gyakorlattal kapcsolatos eljárása lezárult. Ezeknek csaknem felében a bank-, illetve a telekommunikációs szektorból kikerülő vállalkozás alkalmazott tisztességtelen praktikát.

VI. 2. g. Az átültetés az Egyesült Királyságban

Az *Egyesült Királyság* fogyasztóközpontú versenyjogi „szabályozása” javarészt a common lawban volt fellelhető. E tény, illetve az, hogy a szektoronként elkülönülő törvények alkották a jogi keretet, érthető módon eltántorította más tagállamok kereskedőit és fogyasztóit a határon átnyúló kereskedelemről.⁴³ A tisztességtelen piaci magatartásokat maximálisan a fogyasztó szemszögéből vizsgálták, így a vállalkozás perbeli legitimitációjához (locus standi) elengedhetetlen volt a fogyasztót ért sérelem. Ez a vertikális szemlélet azonban a horizontális viszonyokat is érinti, mivel a fogyasztó-vállalkozás kapcsolatban elkövetett tisztességtelen magatartás szükségszerűen a versenytársakra is kihat. A szigetországban az Irányelv általános tilalmainak alkalmazása minden más országnál komolyabb szemléletváltást követel meg, így a bíróságoknak a jog fejlesztése révén kiemelt feladat jut majd. Korábban például az igazságszolgáltatás kialakította az ésszerűen gondolkodó személy (reasonable person) kategóriáját, ami nagyjából megegyezik az átlagfogyasztóéval, azonban a jogalkalmazásnak a továbbiakban az Európai Közösségek Bíróságának felfogását kell követnie.⁴⁴ A case lawban volt található a megtévesztő mulasztás tilalma is, amit a bíróságok a megtévesztő reklámozás szabályaiból vezettek le. Az átültetés mellett egyébként a korábbi részletesebb korlátozások is életben maradtak, így a fogyasztók versenyjogi szemléletű védelmének egy igen erős biztonsági hálója alakult ki. A magatartási kódexek vonatkozásában kétség kívül élen jár a brit versenyjog, hiszen a sajátos versenykultúrából adódóan az önszabályozás szerepe az Egyesült Királyságban kifejezetten magas.⁴⁵ Számos szférában ilyen testület kezeli a magatartási kódexek megsértése miatti panaszokat. Szabályozásaikat az Office of Fair Trading hitelesíti, így ezeket a bíróságok is érdemben figyelembe veszik ítélezésük során. E testület tevékenységének feladata egyébként, hogy a piac a fogyasztók érdekeinek megfelelően működjék. Bár az átültetés technikailag számos kérdést vetett fel, a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megítélése kapcsán tartalmilag Nagy-Britanniában sem kell eget rengető változásokra számítani. Az implementációt két törvény megalkotásával valósították meg. A The Consumer Protection from Unfair Trading Regulations 2008 Act a B2C viszonyokban szabályozza a

⁴³ Már 2003-ban megmutatkozott azonban az igény egy egységes, tisztességtelen versennyel kapcsolatos szabályozás iránt: ECJ, November 12, 2002, Case C-206/01, 2003 ETMR 19 – *Arsenal v. Reed*.

⁴⁴ A hozzávetőleges egyezésre lásd *Dixons Ltd v Barnett* [1988] BTCL 311 at 315, melyben kimondták, hogy annak megállapításához, hogy egy termék jellemzése félrevezető vagy nem, a bírának a hétköznapi vásárló szemével kell szemlélennie az ügyet.

⁴⁵ Remélhetőleg az Irányelv révén a magatartáskódexek, illetve az önszabályozás egyéb formái a többi tagállamban is hasonló jelentőséghez jutnak, továbbá közösségi szinten a harmonizáció irányába mutatnak. Az Egyesült Királyságtól és néhány további országtól eltekintve ugyanis ez a megoldás számos helyen igencsak alárendelt szerepet játszott a tisztességtelen kereskedelmi praktikák elleni küzdelemben. Az önszabályozás betartását az önszabályozás esetében – néhol kifejezetten széles hatáskörrel rendelkező – szervezetek felügyelik. Ezek eljárásaik során nagyobb szakmaiságot nyújtanak, valamint gyorsabban is hoznak döntést, mint az általános bíróságok. E tényezők pedig mind a fogyasztók, mind a versenytársak érdekeit szolgálják.

tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat, ugyanakkor egyidejűleg egy másik törvénnyel a B2B szférára is kiterjesztették a megtévesztő magatartások hasonló rendszerű tilalmát. Az Irányelv rendelkezéseit kimerítően átvették, illetve huszonhárom törvényt módosítottak az átfedések, ellentmondások elkerülése érdekében. A kikényszerítést közigazgatási úton az OFT és helyi hatóságok biztosítják, emellett a fogyasztók magánjogi, illetőleg büntetőjogi eljárást is indíthatnak.

VII. Az átültetés megvalósítása hazánkban

Magyarországnak nem sikerült tartania az Európai Unió által megkövetelt határidőt, a tavalyi évben valósult meg csupán az Irányelv átültetése. 2008. szeptember 1-jétől hatályosak az Fttv., az új reklámtörvény⁴⁶, emellett a versenytörvény és a fogyasztóvédelmi törvény⁴⁷ módosításai.

VII. 1. Az Fttv.

A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvényt szokás UCP törvényként is aposztrofálni, mivel az implementáció jelentős része e jogszabály megalkotása révén valósult meg. Az Fttv.-be átvételre került többek között a kereskedelmi gyakorlat, illetve a fogyasztó fogalma. Ezek meghatározása kapcsán kiemelném, hogy a jogalkotó igyekezett konzisztens rendszert teremteni a többi jogszabállyal, így vagy azokkal összhangban álló definíciókat találunk, vagy pedig kifejezett utalást más törvény meghatározásának alkalmazására.

Az implementációt követően hazánkban is először a harmincegy feketelistás pontot, majd a különösen tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat végül a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmának általános generálklauzuláját kell vizsgálni. A törvény kis változásokkal átveszi az Irányelv meghatározásait a generálklauzula, a különösen tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat, valamint a harmincegy, minden körülmények között tisztességtelennek minősülő magatartás definiálása során. A tisztességtelen magatartás megállapíthatóságára alkalmazandó kétlépcsős teszt is nagyrészt megegyezik a – fentebb citált – közösségi megoldással.⁴⁸ A 2. § (4) bekezdése szerint egyes – például a pénzügyi vagy a biztosítási – szektorokban, illetve – például az ingatlanokkal, környezetvédelemmel, valamint a „szabályozott” szakmákkal kapcsolatos – területeken külön törvény a fogyasztók tájékoztatása érdekében részletesebb, illetve szigorúbb szabályokat állapíthat meg.

A törvény szerint a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatért felelősségre vonható, akinek az érdekében állt a termék értékesítése, továbbá a kommunikáció megjelenési módjával összefüggő okból fakadó jogsértésért az is, aki a kommunikációt megismerhetővé teszi vagy létrehozza. Amennyiben a jogsértés a megrendelő vállalkozás utasításainak végrehajtásából ered, a felelősség egyetemleges.

⁴⁶ 2008. évi XLVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól (a továbbiakban: új reklámtörvény)

⁴⁷ 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről (a továbbiakban: Fgytv.)

⁴⁸ Az Irányelv ilyen „szolgai” átvétele ugyanakkor problémás lehet, mivel a hivatalos fordítás szerinti terminológia nincs maradéktalanul összhangban a magyar versenyjogi, illetve fogyasztóvédelmi szóhasználattal. Ld.: PÁZMÁNDI Kinga: *A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma* Gazdaság és Jog XVI. évfolyam 2008. szeptember, 3-7. o.

Az Irányelv hatálya kizárólag a kereskedők és fogyasztók közötti kereskedelmi kapcsolatot érinti. Magyarországon e viszonyokban tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat kapcsán, a verseny érdemi érintettsége esetén a GVH⁴⁹, míg annak hiányában a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság (a továbbiakban: NFH) vagy adott esetben a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (a továbbiakban: PSZÁF) hivatott eljárni. Jogosan merülhet fel a kérdés: mely esetekben állapítható meg a verseny érdemi érintettsége? Az Fttv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint e tekintetben mérlegelendő a kereskedelmi gyakorlat kiterjedtsége, továbbá a vállalkozás mérete, annak nettó árbevétele alapján. Emellett a (2) bekezdés egy taxatív listát tartalmaz, így ha a kereskedelmi gyakorlat megjelenésének helye országos műsorszolgáltató, országos terjesztésű nyomtatott sajtó, három megyében terjesztett napilap, vagy három megyében végzett direkt marketing tevékenység, illetve három megyében végzett eladásösztönző gyakorlat, megállapítandó a verseny érdemi érintettsége. Ez a feladatmegosztás természetesen nagyfokú együttműködési hajlandóságot követel meg a hatóságoktól, továbbá magas szintű egyeztetést, hogy a jogalkalmazás egységességét biztosítani tudják. A törvény 20. §-a szabályozza eme együttműködés eljárási kérdéseit, illetve biztosítja, hogy a GVH a fogyasztóvédelmi hatóság értesítése következtében mindenképpen értesüljön a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlattal kapcsolatos ügyről (, illetve vice versa).⁵⁰ A törvény 22-24. §-ában a PSZÁF és a GVH közötti együttműködést részletezi. Emellett a GVH, az NFH, illetve a PSZÁF Megállapodást kötött az együttműködés kérdéseinek részletezésére.⁵¹

Természetesen az érintettek tisztességes eljáráshoz fűződő alkotmányos jogának szavatolása, és a megfelelő jogorvoslati eljárás biztosítása legalább olyan jelentős, mint magának az anyagi jognak a megalkotása. Magyarországon az Irányelvvvel kapcsolatos eljárásokat –a fentiek szerint - zömében a közigazgatás berkein belül kezelik. Az eljárási szabályok közül a bizonyítási teher telepítését emelném ki, mely a vállalkozáson nyugszik. Általánosságban a bírósági (polgári) eljárásokban a felperesnek, míg közigazgatási eljárásban a közigazgatási szervnek feladata a tényállás bizonyítása. Ez esetben azonban a bizonyítási teher átfordul. A vállalkozásnak kell kimentenie magát, azaz bebizonyítania, hogy nem folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot, ellenkező esetben szankcióra számíthat. Nem elfelejtendő ugyanakkor, hogy a fogyasztó egyénileg is folyamodhat jogorvoslatért, ez azonban az esetek nagy részében nem hatékony. Individuális érdekvédelmüket a fentiek mellett a magánjog teljesíti ki. A UCP Irányelv körébe vonható ügyekben ugyanis a fogyasztó a Ptk. 210. §-a alapján tévedésre, megtévesztésre és fenyegetésre alapozhatja magánjogi igényét.

VII. 2. Az implementációval érintett további jogszabályok

Az átültetés Magyarországon további jogszabályok megalkotását, illetve módosítását vonta maga után.

Az Fgytv. tartalmazza a fogyasztók érdekeit általánosságban védő normák zömét, így az új jogszabályok megalkotása mellett e törvény passzusait is összhangba kellett hozni az Irányelv támasztotta követelményekkel. A módosítás legfontosabb következményeként

⁴⁹ Fontos változás, hogy már nincs szükség a GVH eljárásához a közérdek sérelmére.

⁵⁰ Az általam megkérdezett szakmabeliek véleménye alapján kijelenthető, hogy a hatóságok közötti kooperáció és segítségnyújtás a lehetőségekhez képest maradéktalanul megvalósul. Nagy szó ez annak fényében, hogy egyedülálló esetről van szó a tekintetben, hogy három hatóság együttműködése szükségeltetik a fogyasztói és versenytársi érdekek magas szintű védelméhez.

⁵¹ http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&pg=70&st=1&m5_doc=5393&m251_act=8

fogyasztónak a jövőben csak természetes személy minősülhet.⁵² A jogalkotó módosította a szankciórendszert, mivel a korábbiakkal szemben a kiszabható bírság maximális összege már a vállalkozás nettó árbevétele alapján limitált.⁵³

Az új reklámtörvény kapcsán kiemelendő, hogy hatálya már csupán a B2B viszonyokban megtévesztő reklámot érinti, mivel a fogyasztók vonatkozásában az Fttv.-t kell alkalmazni. Így a törvény a reklám címzettjét védi, amennyiben az kizárólag vállalkozás vagy önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró nem természetes személy. Bár a rendelkezések a fogyasztót nem a tisztességtelen kereskedelmi praktikáktól védik, érdemes megemlíteni, hogy az ún. direkt marketing korlátok közé került, számos termék vonatkozásában korlátozásokat vezetett be a törvény, illetve a gyermekek védelmét több új tilalom szolgálja. Az új hatáskörmegosztás szerint a megtévesztő, illetve a jogellenes összehasonlító reklámmal, valamint az e tilalmakkal ellentétes magatartásra ösztönző magatartási kódexszel kapcsolatos eljárásokban rendelkezik a GVH hatáskörrel.

A versenytörvény kimondja, hogy tilos gazdasági tevékenységet tisztességtelenül - különösen a versenytársak, üzletfelek, valamint a fogyasztók törvényes érdekeit sértő vagy veszélyeztető módon vagy az üzleti tisztesség követelményeibe ütközően - folytatni. A jogszabály rendelkezései – a módosítás következtében - a B2B viszonyokban előforduló visszaéléseket szabályozzák, tilalmazzák, ezek ugyanakkor a legtöbb esetben a fogyasztók érdekeit is védik.

VIII. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok a jogalkalmazás fényében

VIII. 1. Változások az NFH-nál

Az Irányelvnek köszönhetően végső soron a generálklauzula révén valamennyi tisztességtelen kereskedelmi magatartás szankcionálható. Az általam megkeresett (elsőfokú) fogyasztóvédelmi hatóság véleménye szerint a jogalkalmazótól az implementáció új szemléletet követel meg, mivel sokszor a korábbinál generálisabb fogalmakkal találkozunk. A fogyasztóvédelmi ellenőröknek a korábbi beidegződéseket feledni kell, és az új koncepció jegyében vizsgálандóak az egyes szabálytalanságok. Az ellenőrök jegyzőkönyvei alapján határozatot hozó, „UCP-s ügyekkel” találkozó fogyasztóvédők is ugyanezen feladattal szembesülnek. Ez a változás azonban a vélemények alapján pozitív, mivel a generálklauzula révén olyan tisztességtelenségek is „megfoghatóak”, melyek kapcsán korábban érezték ugyan, hogy sérti a fogyasztók érdekeit, azonban konkrét jogszabályi passzus híján nem tudták szankcionálni. A fogyasztó megtévesztésével kapcsolatban gyakorlatilag az összes ügýtípusban van kialakult GVH-s gyakorlat, melyet legtöbb esetben bírósági döntések is igazolnak. A fogyasztóvédőknek e gyakorlat fényében kell megítélniük azokat a tisztességtelen gyakorlatokat, amelyek a verseny érintettségének hiányában hozzájuk kerülnek.

VIII. 2. A GVH jogalkalmazása

⁵² Kivéve a fogyasztók életének, egészségének és biztonságának védelméről szóló II. fejezet alkalmazásában.

⁵³ A gyakorlati tapasztalatok alapján azonban e nóvum a bírságok összegén nem változtatott, azaz elmondható, hogy a fogyasztóvédők megelőzően is arányosan szankcionálták a fogyasztói érdekek megsértését.

Mivel a UCP Irányelv átültetésének megvalósulását (2008. szeptember 1.) követően az első GVH-s elsőfokú határozatok ezidőtájt születnek meg, a joggyakorlat elemzésére nincs módom.⁵⁴ A hatóság joggyakorlatában az átültetés komoly változást nem fog hozni, mivel alapvetően korábban is az Irányelv által megkövetelt szemléletet képviselte, ezért érdemes megvizsgálni az új szabályozási szerkezet tükrében a Versenytanács vonatkozó határozatait, melyek támpontul szolgálhatnak a jogalkalmazás jövőbeli irányát illetően.

VIII. 2. a. GVH-gyakorlat általában a fogyasztó megtévesztéséről

Általános alapvetésként kiemelendő, hogy a GVH értékelendő magatartás alatt nem csak a fogyasztót célzó reklámot értette, hanem valamennyi a kereskedőtől származó kommunikációt, információt, illetve annak hiányát is, mivel „hordozhat versenyjogilag értékelhető tartalmat, amennyiben a fogyasztók piaci körébe a fogyasztói döntés meghozatalát befolyásolni képes, rendszeresített tájékoztatást juttat”.⁵⁵ „A fogyasztói döntés meghozatala egy folyamat, amelynek nemcsak az egészét, hanem egyes szakaszait is védelembe kell venni.”⁵⁶ „Nemcsak a fogyasztók felé írásban megvalósuló tájékoztatás képezheti a versenyjogi értékelés alapját, hanem adott esetben a vállalkozás által nem egyedi jelleggel szóban nyújtott tájékoztatás is.”⁵⁷ A kereskedelmi gyakorlat fogalmának bevezetése tehát valószínűleg nem hoz számottevő változást.

„A reklámot megjelenítő vállalkozásnak kell elől járnia a fogyasztók pontos, valóságnak megfelelő, tisztességes tájékoztatásában, az informálódás terhét nem háríthatja át az adott esetben döntési folyamatában a hangzatos szlogenek által tisztességtelenül befolyásolt fogyasztókra.”⁵⁸ A fogyasztó ésszerű mértékű információkeresést folytat, így a vállalkozás reális mértékben számíthat arra, hogy a döntéséhez szükséges körülményeknek maga is utánajár, mindazonáltal a szükséges információ szolgáltatásának kötelezettsége terhelte már eddig is a kedvezőbb pozícióban lévő felet, azaz a kereskedőt.

A GVH a Vj-148/2005 számú ügyben hozott határozatában többször az átlagfogyasztóhoz hasonló mércét használt, aki a reklám célcsoportjának átlagos, szakértelemmel nem bíró tagja. „Nem várható el, hogy „természetesen” tisztában legyenek a fagon megjelenő különböző foltok osztályozásával, eredetével”⁵⁹, illetve az átlagfogyasztónak „nem feltétlenül egyértelmű, hogy egy adott szájprobléma milyen más tüneteket idézhet elő”. Ugyanakkor a GVH gyakorlata szerint minden esetben a célcsoport átlagtagját kell mérvadónak tekinteni. Így a sérülékeny, fokozottabban kiszolgáltatott célcsoport esetén alacsonyabb mércét kell alkalmazni a kereskedelmi gyakorlat címzettjét illetően. Ennek megfelelően több életjáradékkal kapcsolatos eljárásban⁶⁰ a nyugdíjasok szemszögéből vizsgálta a Versenytanács a kommunikáció megtévesztésre alkalmas voltát. A jövőben ezt a felfogást az Európai Bíróság fenti, az átlagfogyasztó fogalmára kialakult esetjoga tovább cizellálhatja.

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat generálklauzulájának alkalmazásánál különös jelentősége van a Vj-88/2008 ügyben tett megállapításnak. „Nem az elvárható szakmai gondosságnak megfelelően jár el az a vállalkozás, amely a fogyasztók

⁵⁴ Eddig a Vj-133/2008 számú ügyben alkalmazta a GVH az Fttv. rendelkezéseit

⁵⁵ Vj-56/2006

⁵⁶ Vj-187/2005

⁵⁷ Vj-45/2006

⁵⁸ Vj-187/2005

⁵⁹ Vj-148/2005

⁶⁰ Vj-127/2006, illetve Vj-47/2008

tájékoztatását nem az abban foglaltak megvalósulásához szükséges feltételek teljesüléséhez igazítja.“

VIII. 2. b. Megtévesztő, illetve agresszív kereskedelmi praktikák a GVH gyakorlatában

A megtévesztés általi jogsértések korábban a versenytörvény 8. §-a alapján kerültek elbírálásra. A GVH gyakorlatában az implementáció annyi változást hoz, hogy korábban a vállalkozást objektív felelősség terhelte, míg az Fttv. rendelkezési szerint a jogsértést már akkor is elköveti, amennyiben szándékos és célzatos magatartása következtében a befolyásolás absztrakt veszélye fennáll.

A fogyasztók tevékeny megtévesztése már a versenytörvény rendelkezései alapján is a leggyakoribb jogsértés volt a fogyasztó-megtévesztés ügýtípusán belül. Várható, hogy a joggyakorlatban számottevő változást nem hoz az új törvény, mivel rendelkezései közel megegyeznek a versenytörvény vonatkozó passzusaival, melyek azonban már nem terjednek ki a B2C viszonyokra.

A fogyasztó mulasztás általi megtévesztését megállapíthatónak tartotta, és jogsértőnek titulálta a Legfelsőbb Bíróság, mivel „megvalósul a versenyjogsértés a valótlan tényállítással, a valós tény megtévesztésre módon való állításával, illetőleg bármilyen megtévesztésre objektíve alkalmas tájékoztatással. Ez megvalósulhat nem csak aktív tényállítással, hanem a termék egyes tulajdonságainak elhallgatásával is”.⁶¹ A fent már citált ügyben⁶² „elhallgatták, hogy a "Hild Örökjárdék program"-ban való részvételhez szükséges az ingatlan tulajdonjogának a szerződés megkötésekor történő átruházása”, így a fogyasztó megtévesztése megállapítható volt. Természetesen ez a tájékoztatási kötelezettség csak a fogyasztó számára relevanciával bíró tulajdonságokra terjed ki, ezeknek azonban minden esetben helytállónak és a megalapozott döntéshez megfelelőnek kell lenniük.

Az agresszív kereskedelmi gyakorlat körébe vonható cselekményeket korábban a versenytörvény 10. §-a körében értékelték, azonban e szakasz kifejezetten önmagában igen ritkán került alkalmazásra. Mindazonáltal a Vj-114/2004 számú eljárásban a Versenytanács kimondta, hogy a gyógyító hatásúnak mondott áruk kedvezményesnek feltüntetett árai, és ezeknek az azonnali vásárláshoz való kötése olyan agresszív értékesítési formának minősül, mely megvalósítja a törvényi tényállást.

VIII. 2. c. A feketelista egyes pontjai

A magyar jogrendszerben új megoldásként jelent meg a harmincegy, minden körülmények között tisztességtelennek minősülő kereskedelmi gyakorlatot nevesítő felsorolás. Korábban a jogalkalmazót nem segítette bizonyos konkrét élethelyzetek kiemelése, ugyanakkor a legtöbb feketelistás ponthoz találhatunk vonatkozó versenyhivatali joggyakorlatot.⁶³

⁶¹ Legf. Bír. Kf. II. 39. 908/2001/5. számú határozat (EBH2003.922), illetve Vj-168/1998 GVH határozat

⁶² Vj-127/2006

⁶³ E körülmény talán azon kritikusok véleményét támasztja alá, akik szerint az irányelv I. Mellékletének megalkotása, illetve átültetés felesleges volt.

A 2. és a 4. pont között párhuzam vonható, hiszen a kereskedő mindkét esetben azt sugallja, hogy terméke, szolgáltatása egy általa valójában nem birtokolt, pozitív tulajdonságot igazoló elismeréssel rendelkezik. A Vj-54/2006 számú ügyben az eljárás alá vont reklámfilmjében azt állította, hogy az általa forgalmazott Bonux mosóport az „Ariel Tesztlaboratóriumában” tesztelték. Ilyen tesztlaboratórium azonban nem létezett, a forgalmazó szándéka ezen kijelentéssel csupán az volt, hogy a fogyasztókban kialakítsa azt a képzetet, hogy egy magasabb minőségi kategóriába sorolt mosószer tesztlaboratóriuma igazolta a termék hatékonyságát. Hasonló megtévesztő hatást ért el a Vj-48/2005 ügyben a forgalmazó, amikor a Colgate Total fogkrémről azt állította, hogy a magyar fogorvosok által leggyakrabban használt és ajánlott fogkrém, holott ez még az eljárás alá vont piackutatása alapján sem volt egyértelműen alátámasztható. Bár ezen esetekben nem hatósági igazolásról van szó, egy ilyen közlés kétségtelenül hasonló hatást gyakorol a fogyasztó döntésére.

Az 5. pontban tiltott reklámtípus bevett szokása a kiskereskedelmi áruházláncoknak. A GVH következetes gyakorlata⁶⁴ szerint e tevékenység tilalmazott, ugyanakkor ésszerű engedmények elfogadhatóak. A vállalkozásnak nem kell rendelkeznie az akció teljes időtartama alatt az áruból raktárkészlettel, amennyiben „ennek a lehetőségéről a fogyasztó figyelemfelhívásra alkalmas módon tájékoztatást kap, az akció kezdetekor az akciós termék elegendő mennyiségben áll a fogyasztók rendelkezésére, illetve a vállalkozás az akció megtartására a szükséges mértékű induló készlettel készül fel.” Hasonló kereskedői praktika a 6. pontban megfogalmazott bait-and-switch módszer, amikor a vállalkozás a fogyasztót bevető, a termék adott áron történő megvásárlására való felhívó reklámmal az üzletébe csalogatja, majd ott különböző tisztességtelen eszközök révén más áru megvásárlására ösztönzi.

A Versenytanács már első döntéseinek egyikében kialakította álláspontját a 7. pontban meghatározott tevékenységről, amikor a kereskedő a fogyasztót a döntésre nyitva álló idő rövidségének hamis állításával azonnali döntéshozatalra kényszeríti, és így behajszolja egy megalapozatlan döntésbe. A Vj-4/1997 számú ügyben a GVH kimondta, hogy „a kedvezmény lehetőségének megemlítésével az eljárás alá vont azt a látszatot kelti, hogy érdemes a jelentős árengedmény igénybevehetősége miatt az azonnali szerződéskötés, hiszen ez a kedvezmény egyszeri és helyhez, időhöz kötött”, holott ennek ellenkezője megállapítást nyert. Ez korlátozza a döntési szabadságot, mivel „az egyszeri jelentős árkedvezmény számos habozó fogyasztó esetében bizonyul döntő tényezőnek”.⁶⁵

A 10. pont kapcsán ismét visszautalnék a Vj-127/2006 számú GVH határozatra, mivel az eljárás alá vont szolgáltatásában kiemelte, hogy az örökjárdék-program keretében díjmentesen elvégzi a felmerülő karbantartási munkákat. Ez azonban, mivel tulajdonosként egyébként is terheli ez a kötelezettség, a fogyasztók törvényes jogait olyanként mutatta be, mintha azok a vállalkozás ajánlatának sajátosságai lennének. Mindemellett jelen ügyben e kitétel azt a hamis érzetet is erősítette a fogyasztóban, hogy az ingatlan tulajdonjogának átruházására nem kerül sor.

Annak valótlan állítása, hogy a termék alkalmas betegségek, illetve az emberi szervezet működési zavarainak vagy rendellenességeinek gyógyítására számos alkalommal előfordult a GVH gyakorlatában. A kialakult felfogás szerint jogot sért a vállalkozás, amennyiben terméke gyógyhatását állítja, azonban az emberi szervezetre gyakorolt hatást nem állapította meg az erre hatáskörrel rendelkező szerv. A Versenytanács kimondta, hogy

⁶⁴ Vj-88/2002, Vj-55/2003 és Vj-159/2005

⁶⁵ Ld. továbbá Vj-45/1998

az is gyógyhatás-állításnak minősül, amikor a terméket bizonyos betegségben szenvedőknek ajánlják, mivel a fogyasztóban ez ugyanazt a képzetet kelti.⁶⁶ A 17. pont alkalmazásánál a továbbiakban is figyelembe kell venni, hogy a célcsoport általában valamilyen egészségügyi probléma miatt kiszolgáltatott fogyasztók közössége, azaz az átlagfogyasztótól eltérő mérce alapján kell eljárni ezen esetekben.

A 19. pontban foglalt megtévesztés nem fordult elő gyakran a gyakorlatban. A nyereményjátékokkal kapcsolatban jóval rendszeresebb az a kereskedői praktika, mely valótlan tájékoztatást nyújt a nyerési esélyekről, a nyeremény értékéről vagy a részvételi feltételekről. A Vj-5/1997, a Vj-94/1997 és a Vj-160/1997 számú ügyekben az eljárás alá vont vállalkozások megtévesztették a fogyasztókat, mivel hamis képzetet keltettek a nyerés esélyeit, a nyeremények értékét illetően. A Versenytanács a Vj-110/2002 számú ügyben pedig megállapította, hogy a vállalkozás a nyereményjátékban való részvétel feltételeiről adott megtévesztő tájékoztatást, így megsértette a versenytörvény rendelkezéseit.

A 20. feketelistás ponttal párhuzamba állítható leggyakoribb visszaélés a gyakorlat alapján a 0 % THM-es, ún. ingyen hitelekhez kapcsolódik. A hitelt nyújtó gyakran kommunikálja olyan megtévesztő módon szolgáltatását, hogy az ingyenesség képzete alakul ki, holott ez a valóságban nincs így. A Vj-154/2005 számú ügyben például az érintett hitelintézetek, illetve kereskedők által állított, mindenki számára, mindig nyitva álló ingyenes hitel lehetősége a valóságban nem volt hozzáférhető, mivel azt csak bizonyos feltételek fennállása esetébe, és csak korlátozottan vehette igénybe a fogyasztó.

VIII. 2. d. A GVH gyakorlatának összegzése

Áttekintve a UCP Irányelv egyes rendelkezéseit megállapítható, hogy a magyar jogrendszer már az implementáció jogszabályi megvalósítása előtt is garantálta a Közösség által a versenytársaknak és a fogyasztóknak nyújtani szánt érdekvédelmet, illetve a jogalkalmazás is harmonikus joggyakorlatot alakított ki. A Fővárosi Ítéltábla is megállapította egy fogyasztók megtévesztésével kapcsolatos ügyben, hogy „a kapcsolódó magyar szabályozás az uniós joggal harmonizált. Az üzleti vállalkozásoknak a fogyasztókkal szemben a belső piacon folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK számú Irányelv szabályozási modellje szerint biztosítani kell, hogy a piac a végső felhasználók döntéséhez szükséges információkat rendelkezésre bocsássa, valamint garantálni kell, hogy a fogyasztók a döntéseiket a piacon lévő ellenérdekű félnek a megtévesztő, illetve agresszív, vagyis manipulatív értékesítési stratégiáitól mentesen hozzák meg.”⁶⁷

IX. A hazai átültetés értékelése

A 2008. szeptember elsejét követően bekövetkező változások érintették az anyagi, illetve az eljárásjogot is.

A fentiek alapján a szankcionált magatartások körében lényeges változás nem várható, ahogyan a szankciók mértékét tekintve sem, a joggyakorlatban valószínűleg zökkenőmentes lesz az átmenetet.

⁶⁶ Vj-107/2008

⁶⁷ Legf. Bír. Kf. II. 27. 170/2007/6. számú határozat a Vj-133/2005 számú ügyben

A szankcionált magatartások száma azonban bizonyosan megemelkedik. Ennek oka az intézményrendszer átalakítása. A teljes körű fogyasztóvédelem jegyében, a fogyasztói panaszokat valamelyik hatóság mindenképpen érdemben elbírálja. Emellett az NFH (, illetve annak területi szerve) az esetek döntő többségében hivatalból jár el, így hatékonyabbá válik a kisebb tisztességtelen gyakorlatok kapcsán a fogyasztók védelme.

X. A hazai átültetés az európai megoldások fényében

Az átültetést az Európai Unió tagállamainak jelentős része a határidőn túl valósította meg, ami jelzi, hogy egyes kérdések igencsak megnehezítették a jogalkotók dolgát.

X. 1. A B2B és B2C viszonyok elválasztása

A legnehezebb kérdés talán a B2B és a B2C viszonyok elkülönítése adta. Ahogy láttuk két tagállamban ez nem hozott változást. Hazánk, Lengyelország, Litvánia és Lettország új törvényeket alkottak a B2C viszonyokban előforduló tisztességtelen magatartások szabályozására, míg a B2B viszonyokra a korábbi jogszabályokat rendelték alkalmazni. Olaszországban és az Egyesült Királyságban hasonlóan új, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat tiltó jogszabályt (!) hoztak létre, ugyanakkor egyidejűleg megalkották a B2B viszonyokban a párhuzamos védelmi rendszert. Németországban ugyan a kifejezetten irányelvi rendelkezéseket az UWG csak a B2C viszonyokra rendeli alkalmazni, azonban a tisztességtelenség elleni bővebb tilalom miatt valójában a B2B és a B2C viszonyokban megegyezik a védelem. Ausztria egyszerűen ignorálta a két típusú kapcsolat elhatárolásának koncepcióját, sőt még a szándék látszatát sem kívánta megteremteni.

X. 2. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat meghatározásának terjedelme

Mivel utóbbi két országban jelenleg bővebb a fogyasztók védelmének köre, a maximum harmonizáció jegyében ezt a jövőben még az Irányelvben megszabott terjedelemből kell szabni. Hazánk - a tagállamok nagy részéhez hasonlóan - már eleget tett ennek a kötelezettségnek.

A legtöbb ország - így Magyarország is – „biztosra ment”, és a rendelkezéseket közel mondatról mondatra átvette. Svédország és Belgium azonban például a megtévesztő mulasztás kategóriáját kifejezetten nem ültette át, mivel a joggyakorlat már ennek tilalmát a megtévesztő gyakorlat általános tilalmából levezette.

X. 3. Jogalkalmazás

Az igazán szerteágazó megoldások a kikényszerítés kapcsán merültek fel. A szankciórendszerek különbözőségét fentebb már említettem, csupán annyira utalnék, hogy néhány ország (leginkább az Egyesült Királyság) nagy jelentőséget ad a büntetőjogi szankcióknak is. Intézményi aspektusból a tagállamok egy részében a jogalkalmazást a rendes bíróságok végzik (pl. Németország), Olaszországban és Lengyelországban pedig egy „kézben van” a verseny- és a fogyasztóvédelem. A skandináv országokban igen cizellált rendszer létezik, melyben szerepet kapnak többek között az ombudsman, illetve a speciális bíróságok is. Az Egyesült Királyságban kuriózumként a kikényszerítésben nagy szerepük van az önszabályozó egyesületeknek is. Ebből a szempontból kétségkívül Magyarország alkalmazta a legérdekesebb megoldást a hatáskörök megosztása révén.

XI. Konklúzió

Ahogy láttuk az átültetés minden aspektusában különböző megoldásokkal találkozunk. Ez magától értetődő, mivel a tagállamoknak egy hosszas fejlődés eredményeként kialakult, átfogó rendszerbe kellett új szemléletű rendelkezéseket átültetniük. A nemzeti hagyományok Magyarországon a hatáskörmegosztás területén eredményeztek kifejezetten egyedi megoldást. Az átültetést összességében szemlélve azonban elmondhatjuk, hogy a maximum harmonizáció jegyében sikerült megalkotni mind az anyagi, mind az eljárási szabályokat, amely feladat néhány tagország számára még hátra van. Hazánk tehát mindent tőle telhetőt megtett, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok egységes szabályozása révén a fogyasztóvédelem egy magasabb szintet érjen el, illetve a belső piac még inkább kiteljesedhessen

Felhasznált irodalom

Önálló művek, tanulmánykötetek

- BÜLLESBACH, Eike: *Auslegung der irreführenden Geschäftspraktiken des Anhangs I der Richtlinie 2005/29/EG über unlautere Geschäftspraktiken* 2008, Verlag C. H. Beck München
- COLLINS, Hugh (szerk.): *The forthcoming EC directive on unfair commercial practices* 2004, Kluwer Law International
- FAZEKAS Judit: *Fogyasztóvédelmi jog* 2007, Complex
- GAMERITH, Helmut: *Der Richtlinienvorschlag über unlautere Geschäftspraktiken – Möglichkeiten einer harmonischen Umsetzung* 2005, WRP
- GLÖCKNER, Jochen; HENNING-BODEWIG, Frauke: *EG-Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken: Was wird aus den „neuen“ UWG?* 2005, WRP
- HILTY, Reto M.; HENNING-BODEWIG, Frauke (szerk.): *Law Against Unfair Competition - Towards a New Paradigm in Europe?* 2007, Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- NEBBIA, Paolisa (szerk.): *Unfair contract terms in European law* 2007, Hart
- VÖRÖS Imre: *Tisztességtelen verseny – fogyasztóvédelem*, 2007, KRIM Bt.

Cikk tanulmánykötetből, folyóiratból

- ABBAMONTE, Giuseppe: *The Unfair Commercial Practices Directive and its General Prohibition*, in: WEATHERWILL, Stephen and BERNITZ, Ulf (szerk.) *The Regulation of Unfair Commercial Practices under the EC Directive 2005/29*, 2007, Hart Publishing, 11-32. o.
- BACHER Vilmos: *Miért nem biztosítja a jogalkotás a hatékony védelmet a tisztességtelen verseny ellen?* Jogtudományi közlöny, LXIII. évfolyam 2008. 9. Szám, 445-448. o.
- BERNITZ, Ulf: *The Unfair Commercial Practices Directive: Its Scope, Ambitions and Relation to the Law of Unfair Competition*, in: WEATHERWILL, Stephen and BERNITZ, Ulf (szerk.) *The Regulation of Unfair Commercial Practices under the EC Directive 2005/29*, 2007, Hart Publishing, 33-46. o.
- ENGELBREKT, Antonina Bakardijeva: *An End to Fragmentation? The Unfair Commercial Directive from the Perspective of the New Member States from Central and Eastern Europe*, in: WEATHERWILL, Stephen and BERNITZ, Ulf (szerk.) *The Regulation of Unfair Commercial Practices under the EC Directive 2005/29*, 2007, Hart Publishing, 47-90. o.
- ERIKSSON, Ida Otken and ÖBERG, Ulf: *The Unfair Commercial Practices Directive in Context*, in: WEATHERWILL, Stephen and BERNITZ, Ulf (szerk.) *The Regulation of Unfair Commercial Practices under the EC Directive 2005/29*, 2007, Hart Publishing, 91-102. o.
- PÁZMÁNDI Kinga: *A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma* Gazdaság és Jog XVI. évfolyam 2008. szeptember, 3-7. o.
- SÁRINÉ SIMKÓ Ágnes: *Tilos a fogyasztói megfélemlítés! - a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma* EU jogtanácsadó, 2008. 1. Szám, 54-61. o.
- TWIGG-FLESNER, Christian and PARRY, Deborah: *The Challenges Posed by the Implementation of the Directive into Domestic Law*, in: WEATHERWILL, Stephen and BERNITZ, Ulf (szerk.) *The Regulation of Unfair Commercial Practices under the EC Directive 2005/29*, 2007, Hart Publishing, 215-234. o.
- VIDA Sándor: *Egy tisztességtelen versenyről szóló konferencia tanulságai tanulmánykötetben* Jogtudományi közlöny LXIII. évfolyam 2008. 1. Szám, 55-56. o.

VÍGH József Ferenc: *A fogyasztó érdekében tett újabb lépés az EU jogalkotásában: irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról* Külgazdaság LI. évfolyam 2007. 9-10. szám, 101-116. o.

WHITTAKER, Simon: *The relationship of the Unfair Commercial Practices Directive to European and National Contract Laws*, in: WEATHERWILL, Stephen and BERNITZ, Ulf (szerk.) *The Regulation of Unfair Commercial Practices under the EC Directive 2005/29*, 2007, Hart Publishing, 139-158. o.

Jogszabályok, jogforrások

Paris Convention for the Protection of Industrial Property of March 20, 1883

Az Európai Unióról szóló szerződés

A Tanács 84/450/EGK irányelve (1984. szeptember 10.) a megtévesztő reklámra vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről

A Tanács 85/374/EGK irányelve (1985. július 25.) a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről

A Tanács 85/577/EGK irányelve (1985. december 20.) az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről

Az Európai Parlament és Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 1.) a belső piacon a vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatáról

Green Paper on Consumer Protection 2 Oct 2001, COM (2001) 531 final.

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről

1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról

1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről

2008. évi XLVII. törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról

2008. évi XLVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól

Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb 1984 Österreich

Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb 2004 Deutschland

The Consumer Protection from Unfair Trading Regulations 2008 Act

Jogesetek

ECJ, Case C-210/96 *Gut Springenheide and Tusky* [1998] ECR I-4657

ECJ, Case C-342/97 *Lloyd Schuhfabrik Meyer* [1999] ECR I-3819

ECJ, Case 228/98 *Estée Lauder* [2000] ECR I-117

ECJ, November 12, 2002, Case C-206/01, 2003 ETMR 19 – *Arsenal v. Reed*.

Dixons Ltd v Barnett [1988] BTCL 311 at 315

Legf. Bír. Kf. II. 39. 908/2001/5. számú határozat

Legf Bír. Kf. II. 27. 170/2007/6. számú határozat

Vj-4/1997

Vj-5/1997

Vj-94/1997

Vj-160/1997

Vj-45/1998

Vj-168/1998

Vj-88/2002

Vj-55/2003

Vj-114/2004

Vj-133/2005
Vj-148/2005
Vj-154/2005
Vj-159/2005
Vj-187/2005
Vj-45/2006
Vj-54/2006
Vj-56/2006
Vj-127/2006
Vj-47/2008
Vj-88/2008
Vj-107/2008
Vj-133/2008

Weboldalak, internetes források

http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&pg=70&st=1&m5_doc=5393&m251_act=8

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2008-0514+0+DOC+XML+V0//HU>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0008+0+DOC+XML+V0//HU>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://ec.europa.eu/consumers/rights/>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.berr.gov.uk/whatwedo/consumers/buying-selling/ucp/index.html>

(letöltés: 2009.05.01.)

http://www.offt.gov.uk/shared_offt/business_leaflets/cpregs/oft1008.pdf

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://ecjwatch.com/2008/06/10/unfair-commercial-practices-directive-in-the-uk/>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://merlin.obs.coe.int/iris/2008/1/article11.en.html>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.managingip.com/Article.aspx?ArticleID=1329542>

(letöltés: 2009.05.01.)

http://www.uokik.gov.pl/en/consumer_protection/

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.agcm.it/eng/index.htm>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.iam-magazine.com/reports/Detail.aspx?q=41e8d65d-c66c-465a-8914-ddebd1a2a1e>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.emeraldinsight.com/Insight/ViewContentServlet?contentType=Article&Filename=published/emeraldfulltextarticle/pdf/0100510202.pdf>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.iam-magazine.com/reports/detail.aspx?q=fd427cf7-31ee-48a3-8109-83dd7675417e>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.ligue.org/files/international%20report%20quest%20a%2023.09.08%20final.doc>

(letöltés: 2009.05.01.)

http://www.concurrences.com/abstract_bulletin_web.php3?id_article=22375&lang=en

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.eph.org/r/64>

(letöltés: 2009.05.01.)

http://www.gvh.hu/gvh/alpha?do=2&st=1&pg=63&m5_doc=5392&m251_act=9

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/75726987D617E7FB.pdf>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.euractiv.hu/beluqyek/hirek/kollektiv-fogyasztovedelemben-gondolkodik-az-eu-001276>

(letöltés: 2009.05.01.)

<http://www.ofe.hu/inet/ofe/hu/menu/press/kozlemenyek/2007/fogyjog.html>

(letöltés: 2009.05.01.)

http://www.biicl.org/files/882_general_report_unfair_commercial_practices_new_member_states%5Bwith_dir_table_and_new_logo%5D.pdf

(letöltés: 2009.05.01.)

A fentiekén túl személyesen érdeklődtem a tagállami hatóságoknál, minisztériumoknál. Egyes megállapításaimat e forrásokra alapoztam.